

Samenvattend verslag

Rondetafelconferentie over aanpak van online seksueel kindermisbruik, met als doel tot een publiek-private aanpak te komen om kinderpornografie verder te verbannen van internet.

27 maart 2018, 15:00 uur, ministerie van Justitie en Veiligheid

Aanwezig: minister van Justitie en Veiligheid, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, brede selectie aan (internationale) internetbedrijven (zowel bedrijven die diensten en platforms aanbieden, als bedrijven die infrastructureel van aard zijn), Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM), ECP, Politie, Openbaar Ministerie, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, professor TU Delft.

De rondetafelconferentie start met een tweetal presentaties. Het EOKM geeft een helder beeld van de problematiek van online seksueel kindermisbruik op het openbare internet. Het verwijderen van kinderpornografie dat op het internet circuleert is erg belangrijk voor de slachtoffers. Twee internationale internetbedrijven geven aan wat hun aanpak is op het terrein van de bestrijding van digitale kinderpornografie. Hierbij wordt een focus gelegd op techniek, samenwerking en goede voorbeelden uit het buitenland. Bepaalde technieken zijn vrijelijk beschikbaar gesteld.

Internetbedrijven geven aan dat de sector al langer opzoek is naar oplossingen voor de hoeveelheid kinderpornografisch beeldmateriaal op Nederlandse netwerken. De Notice and Takedown procedure (verder: NTD) wordt breed gedragen en binnen de sector ook op EU-niveau gepromoot. Enkele bedrijven committeren zich hier echter niet aan. Om deze bedrijven hierop aan te spreken, wil men graag de publiek-private samenwerking intensiveren. Wellicht is er de mogelijkheid om te werken met een lijst van bedrijven die niet aangesloten zijn op NTD, dan wel die niet responsief zijn binnen NTD. Een start kan zijn een "comply or explain"-eis aan de opgestelde NTD-Code of Conduct (CoC) toe te voegen. Wanneer bedrijven niet aansluiten, kan een blacklist worden gemaakt. Ook wordt voorgesteld deze CoC uit te breiden met een addendum, specifiek gericht op de aanpak van kinderpornografie. De overheid zou kunnen weigeren nog zaken te doen met bedrijven op de blacklist, maar ook met bedrijven die zaken doen met geblackliste bedrijven. Bedrijven kunnen dit zelf eveneens doen. Het ministerie van JenV gaat de haalbaarheid van regulering in dit kader onderzoeken.

Partijen geven aan dat het sneller verwerken van meldingen helpt in de strijd tegen online kinderpornografie. In deze context wordt tevens de wens uitgesproken om efficiënter samen met het EOKM te gaan opereren, bijvoorbeeld door meer te automatiseren. Ook wordt aangegeven dat het wenselijk is dat er voldoende financiering is voor het EOKM. Verder wordt de wens geuit dat het belangrijk is om beter zicht te krijgen op de locatie en verwijdering van digitaal kinderpornografisch beeldmateriaal. Dit is mogelijk aan de hand van een specifieke meetmethode die ontwikkeld wordt door de TU Delft. Via deze methode kan bijvoorbeeld gemonitord worden hoe lang materiaal online staat. Ook kan op deze manier beter worden nagegaan welke partijen verantwoordelijk zijn voor online beschikbaarheid van dit materiaal. Dit inzicht is wat betreft de internetbedrijven een voorwaarde voor het gericht terugdringen van kinderpornografisch beeldmateriaal op internet.

Partijen kunnen zelf webcrawlers inzetten om hun eigen servers te schonen, maar daar is een hash database voor nodig met hashes van bekend oud kinderpornografisch beeldmateriaal. De politie geeft aan graag mee te werken aan het opzetten van een hash database. Zo kunnen private partijen aan de hand van deze hashwaarden zelf hun eigen servers schonen. Dit is niet voor elk bedrijf even eenvoudig te realiseren. Kleinere bedrijven kunnen bij grotere bedrijven voor advies aankloppen, wanneer het gaat om vraagstukken die zijn gericht op het tegengaan van online seksueel kindermisbruik. Verder is in dit verband de Europese E-commerce directive van belang. De directive maakt dat partijen verantwoordelijk zijn voor het verwijderen van kinderpornografisch materiaal van eigen servers, nadat zij daarvan op de hoogte zijn gesteld. Om partijen meer comfort te bieden bij het vormgeven van een meer proactieve rol, is aangegeven dat de uitgangspunten van de Amerikaanse “good samaritan clause” van meerwaarde kan zijn. Bekeken kan worden hoe deze clausule zich tot ondermeer de E-commerce directive verhoudt.

Vanuit de overheid wordt onderstreept dat het internet is begonnen met veel vrijheid en bijna onbegrensde mogelijkheden. Inmiddels blijkt het verder implementeren van (zelf)regulering van belang. Een goed voorbeeld hiervan is de NTD-procedure en de CoC. Nu wordt ook gedacht aan het benoemen van namen en rugnummers. Deze mogelijkheden moeten gezamenlijk nader worden uitgewerkt. Een tweede constatering is dat er technisch al veel mogelijk is, maar dat we hier nog meer mee kunnen gaan doen. Bijvoorbeeld het crawlen van eigen servers. Ook dit kunnen we verder uitwerken. Zo worden we beter in wat we al doen en introduceren we daarnaast innovatieve interventies. Het is noodzakelijk om hierin gezamenlijk op te trekken. Een gezamenlijke communicatiestrategie kan ieders inspanning hierop onderstrepen en versterken.

Geconcludeerd wordt dat de ambities van deze bijeenkomst langs drie lijnen verder in een publiek-private samenwerking gezamenlijk kunnen worden uitgewerkt. Bij de uitwerking mag de dominante insteek zijn om eerst te bepalen wat mogelijk is, om pas daarna de drempels te benoemen die daarvoor moeten worden beslecht.

Ambitie 1. We willen de rotte appels aanpakken

- De reeds bestaande concept Code-of-Conduct krijgt een aanvulling: een addendum wordt toegevoegd, waarin specifiek aandacht komt voor beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik. Daarmee wordt expliciet de verbinding gelegd tussen de Code en het wegnemen van genoemd beeldmateriaal. Een “comply or explain”-eis wordt daarbij ook overwogen.
- We gaan de mogelijkheden uitwerken van een zwarte lijst met internetbedrijven die niet of onvoldoende meewerken aan verwijdering van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik, dan wel een lijst met meewerkende partijen. In het verlengde hiervan gaan we bepalen hoe we alleen zaken kunnen gaan doen met de meewerkende internetbedrijven. Dit geldt voor zowel zaken tussen overheid en bedrijven, als tussen bedrijven onderling.
- De haalbaarheid van een bestuursrechtelijke aanpak van “rotte appels” wordt door JenV onderzocht, zoals aangekondigd in een brief van JenV aan de Tweede Kamer over aanpak van online seksueel kindermisbruik.

Ambitie 2. We willen van een reactieve naar een proactieve aanpak

- We willen komen tot een database van hashes van bestaand (oud) beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik. Deze database kunnen bedrijven gebruiken voor het schonen van eigen servers, door toepassing van eigen crawlers.
- De E-commerce directive is van belang voor de rol en aansprakelijkheid van internetbedrijven voor beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik. Binnen de kaders van deze richtlijn gaan we bezien in hoeverre het principe van de "good-samaritan" van meerwaarde is voor het comfort van internetbedrijven bij proactief handelen.
- We willen tot een snellere afhandeling van meldingen komen, door bijvoorbeeld hiertoe over de hele linie meer te automatiseren.
- Voor advies bij het inrichten van processen die zijn gericht op het tegengaan van online seksueel kindermisbruik, kunnen kleinere bedrijven aan grotere bedrijven om advies vragen. Ook zijn interessante technieken beschikbaar gesteld.
- We willen een continu beeld hebben op de locatie en aanpak van digitaal kinderpornografisch beeldmateriaal. We willen beter weten hoe we presteren. Daarom kijken we of het haalbaar is om een monitor in te zetten die hier structureel zicht op geeft.

Ambitie 3. We willen gezamenlijk communiceren

- We willen een schoner internet. Niet voor onszelf, maar juist ook voor onze klanten, voor onze burgers en vooral voor de slachtoffers van kinderpornografie. We communiceren los van elkaar over risico's van internet. We willen komen tot één gemeenschappelijke communicatiestrategie, waarmee we ten aanzien van de aanpak van online seksueel kindermisbruik gezamenlijk naar buiten kunnen treden. De strategie kan ertoe leiden dat we een gelijksoortige boodschap communiceren in eenzelfde tijdspanne in 2018, of over communicatie afstemmen. We leren hierbij van landen waar dit al eerder is gebeurd (waarbij Duitsland werd genoemd).

Het ministerie van JenV kijkt samen met EZK welke samenwerkingsstructuur per ambitie passend is, bijvoorbeeld in werkgroepen. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de aangeboden en bestaande samenwerkingsverbanden bij het ECP. Alle aanwezigen worden hartelijk bedankt voor hun constructieve inbreng. Er wordt uitgekeken naar een geslaagde publiek-private samenwerking.